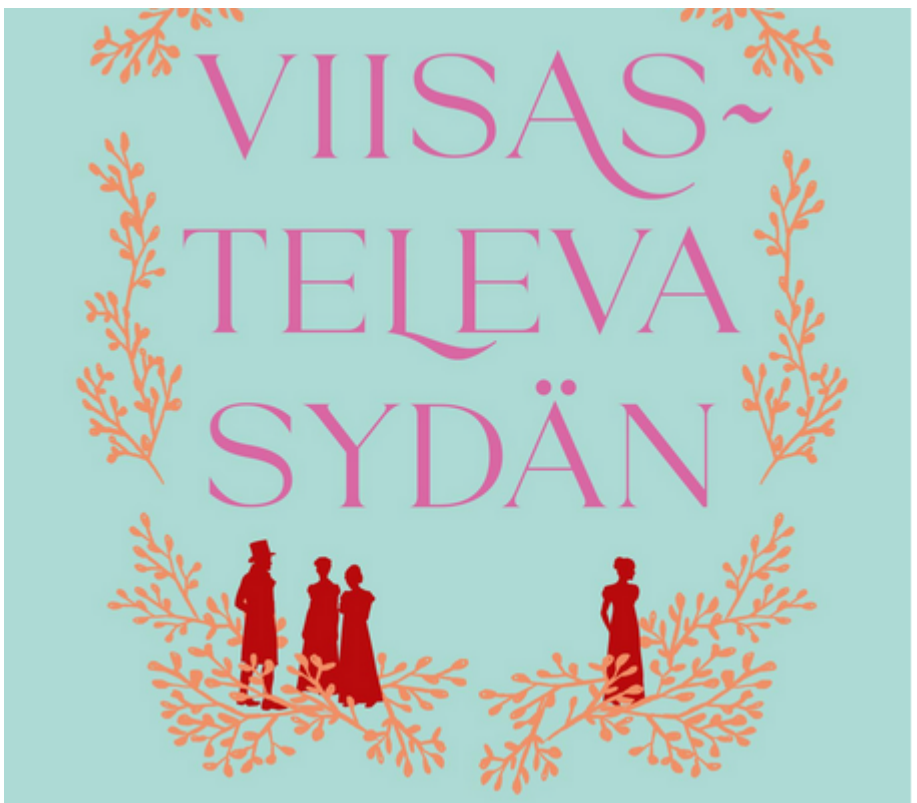

Jane Austen (suom Kristiina Kivivuori): Viisasteleva sydän

Koti (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/>)

/ Jane Austen (suom Kristiina Kivivuori): Viisasteleva sydän (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net:443/jane-austen-viisasteleva-sydan/>)

Jane Austen (suom Kristiina Kivivuori): Viisasteleva sydän

RISTO NIEMI-PYNTTÄRI

Jane Austenin sankaritarten tapaan Anne on sosiaalisesti älykäs ja huomaavainen nuori nainen. Toisin kuin muissa Austenin 1800-luvun alun klassikoissa kertoja keskittyy seuraamaan vain Annea, hänen ajatuksiaan sekä tunteitaan. Romaanin suomennoksen nimi *Viisasteleva sydän* tuntuukin viittaavan Annen sisäiseen ääneen, pessimistiseen järkeen, joka onneksi antaa vähitellen tilaa voimistuville tunteille. Tuo pessimistinen ääni tyyntyy vasta kun Anne asettuu onnelliseen avioliittoon kapteeni Wentworthin kanssa.

Viisasteleva sydän on Austenin viimeinen romaani, ja siinä on kiinnostavia eroja aiempiin nähden. Heta Pyrhösen *Jane Austen. Aikalaisemme* (2014), teoksessa on tätä romaania käsittelevä luku, josta saa hyvän käsityksen teoksen ainutlaatuisuudesta.

Jane Austen on klassikko, ja on hyvä että hänen teoksiaan yhä julkaistaan. Silti on harmi, että lähes kaikki käännökset ovat kaukaa 1950-luvulta, Austenin hienovireinen kosketus, tunneäly ja sosiaalinen aisti uhkaavat kadota nyylukijoilta. Uudet filmatisoinnit ovat jo vanhoja käännöksiä vivahteikkaampia. Mutta yksikään filmi ei yllä Kersti Juvan loistokkaan ja ajanmukaisen *Ylpeys ja ennakkoluulo* (2013) suomennoksen tasolle.

Austenin päähenkilöillä on usein tapana tarkkailla sivusta parisuhteiden kehitystä. *Viisastelevan sydämen* Annelin miettii seuraavassa otteessa ystävättärensä suhdetta erääseen nuoreen kirkonmieheen. Käännöksen vanhat muotoilut eivät enää toimi, eikä Annen tunneäly välity:

”Tätä kuunnellessaan Anne hymyili itsekseen useammin kuin kerran ja valmistautui toisen iloksi eläytymään sekä nuoren naisen että nuoren miehen tunteisiin, vaikka tuo ilo olisi tässä tapauksessa vaatimatonta laatua, sillä mitä muuta hän voisi ylimalkaan tehdä kuin myönnellä vain?” (128)

Ero on selvä, kun tätä verrataan Kersti Juvan notkeasti kääntämään ajatuksenjuoksuun. Tässä Elizabeth miettii ystävättärensä tunteita erääseen nuoreen mieheen:

”Neuvosi on hyvä”, sanoi Elizabeth, ”jos ei ole muuta mielessä kuin pääsy hyviin naimisiin, ja jos minä olisin päättänyt hankkia rikkaan aviomiehen, tai ylipäätään aviomiehen, epäilemättä noudattaisin sitä. Mutta en näe sitä niin; hänellä ei ole tarkoitusperiä. Hän ei vielä voi olla varma edes omien tunteittensa määrästä tai sopivuudesta. Hän on tuntenut miehen vasta kaksi viikkoa.” (*Ylpeys ja ennakkoluulo*, 2013, 34).

Austinin kertojien sosiaalinen äly on myös aikansa sopivaisuuden tajua; perhetaustat ratkaisevat paljon aviokaupoissa. Kyse ei ole vivahteettomasta luokka-asemasta, eikä pelkästä varakkuudesta, vaan erityisesti sosiaalisesta

kyvystä, jota toisilla miehillä on ja toisilla ei. Miellyttävä mies on konstruktio, monin vivahteikkain tavoin eroottiseen haluun punoutuva sopivuus. Tinderimäisellä tavalla "match" oli säädetty yhteiskunnallisen aseman ja varakkuuden pohjalle. Mutta se ei vielä riitä, tärkeämpää on se, kuinka parien kahdenkeskiset keskustelut sujuvat. Sananmukaisesti "seurustelu" ratkaisee kaiken.

Viisastelevan sydämen Anne ei tunne olevansa enää nuori, vaikka onkin vasta 27. Hän kokee vanhenneensa ensirakkauden aiheuttaman katastrofin jälkeen. Syynä ovat hänen isänsä ja sisarensa, jotka katsoivat, että Annella oli tilaisuutensa mutta tämä pilasi sen. Nyt Annella ei ole muuta tehtävää, kuin auttaa heitä. Todellisuudessa Anne on parhaassa iässään, varma ja kaunis: varsinkin kun hän on päättäväinen, hänen viehätysvoimansa kasvaa.

Anne on sikäli poikkeuksellinen Austenin päähenkiölö, että hän ei oikeastaan viihdy siskojensa seurassa, eikä hän pidä isästään. Perheelleen hyödylliseksi suostuteltu (eng.nimi *Persuasion*) Anne kaipaa jotain muuta, ja näkymät onneen avautuvat, kun ex-sulhanen on nyt tienoon tavoitelluin nuori mies. Kapteeni Wentworth on vain muutaman vuoden Annea vanhempi. Asettaessaan Anne miehen rinnalle Austen osoittaa, että tässä liitossa molemmat ovat kolmekymppisinä parhaassa iässään.

Kypsyminen ja ikääntyminen ovat romaanin eräs teema. Anne isä on vanha hienostelija, joka luulee olevansa nuorekkaan tyylikäs.

Isä onkin varsin kyvytön tapaus; ulkokullattu sir William – wanna-be aristokraatti – jonka kallis tyyli on ajanut perheen vararikon partaalle. Isäukko elää tyylikkäästi mutta yli varojensa. Vaimo on kuollut ja ukon turhamaisuuden takia tytärien sosiaalinen status on laskemassa. Maalaiskartano on vuokrattava vieraille, ja ukko yrittää saada jalansijaa läheisen pikkukaupungin ylemmissä piireissä.

Maalaiskartanoiden hienostuneet sosiaaliset kuviotkin ovat rapistumassa. Anne Elliotin tarkka sosiaalinen silmä rekisteröi muutoksen. Aristokraateissa ilmenee sietämätöntä pikkusieluisuutta, mutta ylemmän keskiluokan joukosta nousee uudella tavalla sosiaalisesti älykästä väkeä.

Silti vierailut, kutsut, keskustelut puutarhassa ja käsikynkkää kävelyt muodostavat yhä keskeiset topokset, kukoistuksen paikat, älykkäille naisille. Heidän kohtamisensa ja kahdenkeskiset keskustelunsa ovat avainasemassa tässäkin romaanissa. Maalaiskartanoiden kulttuuri on loppuillaan. Varakkuus tosin tulee maasta, eikä palkollisia kuvata, he hoitavat karjan ja niityt. Naiset ovat huolissaan vain kartanon puistosta, ja kukkaistutuksistaan – etteivät vuokralaiset vain pilaa niitä. Ainoa uusi piirre konservatiivisessa kartano-idyllissä on se, että Austen ottaa naiskuvauksen piiriin myös lasten hoidon. Hyödyllinen Anne, joka ei koskaan ajattele itseään, saa usein olla hoitamassa Mary -siskonsa lapsia.

Viisastelevan sydämen rakkauskuvio muistuttaa hieman *Ylpeyden ja Ennakkoluulon* käännteitä, Siinähan Elizabethin ja Darcyn ensikohtaaminen oli katastrofi. Sen jälkeen molempien oli opittava paljon, ennen kuin he saivat toisensa. Kummakin oli opittava pois ylpeyden ja ennakkoluulon käyttäytymismalleista.

Anne Elliotin ja nuoren herra Wentworthin katastrofi oli tapahtunut 8 vuotta sitten. He olivat jo kihlautuneet, mutta isä sekä Annelle läheinen kummitäti pakottivat tytön purkamaan kihlauksen. Nuorukaisen sukutausta ja varallisuus eivät olleet sitä ykköstasoa, mitä he vaativat.

Wentworth loukkaantui syvästi, ja Anne koki että hänen elämänsä on pilalla.

Tällaisina he kohtaavat uudestaan. Komea kapteeni Wentworth on rikastunut sotimalla. Mutta hän on yhä loukkaantunut Annelle, hän ottaa revanssia keräten ympärilleen ihailevia neitejä.

Anne puolestaan kärsii ”viisastelevasta sydämestä”, rationaalisin perustein hän välttelee Wentworthia, mutta tiedostamatta hakeutuu aina lähistölle. Annen pessimismi vain kasvaa, kun hän kuulee siskonsa välittämänä juuri ne Wentworthin sanat, joita oli eniten pelännyt. Ilkeä Mary-sisko juorusi, että Wentworth oli aivan säikähtänyt siitä, miten vanhalta Anne näytti:

Anne ”oli muuttunut niin, että tuskin tunsin hänet entisekseen.”

Tämä iski suoraan Annen pahimpaan pelkkoon. Eikö hänen näkemisensä kosketa miestä enää millään lailla? Onko kaikki kadonnut?

Viisasteleva Anne päätteli siis, että miehellä ei ole enää tunteita häntä kohtaan. Hän selittää itselleen, että Wentworthin yllättävät huominosoitukset ovat vain kohteliaisuuksia.

“Kohta hän kuitenkin alkoi puhua itselleen järkeä ja koetti sammutella tunteitaan – Kahdeksan vuotta, lähes kahdeksan vuotta oli kutunut siitä kun kaikki oli loppunut. Miten mieletöntä langeta uudestaan järkytykseen”(76)

Vähitellen Anne saa huomata, että hän itse on kuitenkin se kriteeri, se ihanne, johon Wentworth vertaa muita avioehdokkaita.

Romaanin I osa kuvaa Wentworthin sosiaalista menestystä, ja pessimistisen Annen vetäytymistä. II osassa Anne saa kosijan, aatelismiehen ja etäisen sukulaisen. Nyt on Annen vuoro loistaa. Muutos alkaa kohtauksesta, jossa vielä tuntematon herra Elliot, kuin salaman iskemänä, tuijottaa ihailen Annea – ja herra Wentworth syttyy tästä kilpailijan katseesta:

“Ilmeistä oli että tuo herra ihaili häntä suunnattomasti. Kapteeni Wentworth kääntyi heti katsomaan Annea, se oli nopea loistava katse, joka näytti sanovan ”Tuo mies on ihastunut sinuun, ja minäkin olen taas tällä hetkellä näkemässä entisen Anne Elliotin” (130)

Syntyy ns. mimeettisen halun draama, vasta toisen ihailu herättää omistushalun. Wentworthille mielenkiinnoton ex-morsian ei saa kuulua kenellekään toiselle. Aivan kuin rakkaus ei olisikaan muuta kuin kolmiodraamaa, sillä kolmannen osapuolen ilmestyminen näyttämölle sytyttää myös Annen. Jopa hänen vanha isänsä toteaa, että onpa Anne muuttunut hehkeäksi.

Kolmiodraamassa on myös taloudellista symboliikkaa. Mitä Anne tekee? Lähteekö hän Wentworthin kanssa maailmalle, vai asettuuko hän matriarkaksi Elliottien sukukartanoon? Molemmat mahdollisuudet ovat tarjolla.

Jane Austen: *Viisasteleva sydän* (Persuasion) suom. Kristiina Kivivuori 1951, uusi painos 2024.

Jane Austen: *Ylpeys ja ennakkoluulo*, suom. Kersti Juva, Teos 2013.

Heta Pyrhönen: *Jane Austen, aikalaisemme*. Avain 2013.

Risto Niemi-Pynttari on kirjoittamisen ja kirjallisuuden dosentti Jyväskylän yliopistosta.

« Previous:

Chung Serang (suom Janne Tynkkynen ja Riina Vuokko) : Sisunin maailma

(<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/chung-serang-sisunin-maailma/>)

Next:»

Bram Stoker (suom Inkeri Koskinen) :

Draculan vieras ja muita kauhukertomuksia

(<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/bram-stoker-draculan-vieras-ja-muita-kauhukertomuksia/>)

admin

Vastaa

Viesti

Nimi

Sähköposti

Lähetä viesti

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed \(https://akismet.com/privacy/\)](https://akismet.com/privacy/).

Spefi -romaaneja (Tomi Sirviö)

Bram Stoker: Draculan vieras ja muita kauhukertomuksia (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/bram-stoker-draculan-vieras-ja-muita-kauhukertomuksia/>)

Proudly powered by WordPress (<https://wordpress.org>) | Theme: Content (<https://spicethemes.com>) by
SpiceThemes
